EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 19.6.2024.
COM(2024) 613 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Kipras ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 613 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Kipras ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1], un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgu reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

---

1 OV L 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.). http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[4] mērķis ir pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot ES energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Kipra savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"[5], lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī vienotais tirgus – ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes, kas palīdzētu reformām un investīcijām atrisināt pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. 2024. gada 14. februārī Komisija pēc minētā paziņojuma pieņēma ziņojumu par vienoto tirgu un konkurētspēju[6]. Ziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas konkurētspējas priekšrocības sagādā Eiropas vienotais tirgus un kādi apgrūtinājumi vēl aizvien pastāv, tajā tiek analizētas gada norises, vadoties pēc deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[7], tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ciklu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Kipru kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Tajā pašā dienā Komisija arī pieņēma atzinumu par Kipras 2024. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2024. gada 12. aprīlī, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2024. gada 11. martā.

(5) ES jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97. Tas ietver arī grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu

---

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

budžeta struktūrām[8]. Jaunais satvars ir vērsts uz valsts parāda atmaksājamību, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, kas panākamas ar reformām un investīcijām. Tas veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu, piedevām plānota efektīvāka un konsekventāka izpilde. Katrai dalībvalstij būtu jāiesniedz Padomei un Komisijai savs vidēja termiņa fiskālais un strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskālajā un strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot 4 vai 5 gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais darbības laiks. Neto izdevumu virzībai[9] valstu vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tai jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP, un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par 3 gadiem. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šajā procesā iesaistās arī valstu parlamenti, un pēc vajadzības būtu jāapspriežas ar neatkarīgām fiskālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām. Lai palīdzētu sagatavot minētos plānus, Komisija ir paredzējusi 2024. gada [21. jūnijā] nosūtīt dalībvalstīm norādījumus par ziņām, ko iekļaut plānā un turpmākajos gada progresa ziņojumos, kuri tām būs jāiesniedz, un saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. pantu nosūtīs tām tehniskos norādījumus par fiskālo korekciju (attiecīgā gadījumā atsauces trajektoriju un tehnisko informāciju). Dalībvalstīm savi vidēja termiņa fiskālie un strukturālie plāni būtu jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz reāli novērst visas problēmas, kas minētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Kipra savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 17. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas

---

[8] Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) un Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[9] Neto izdevumi, kā definēts Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulas (ES) 2024/1263 2. pantā. (OV L 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). "Neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, i) atskaitot procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 28. jūlijā pieņēma lēmumu par Kipras atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10] un 2023. gada 8. decembrī grozīja šo lēmumu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu[11]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Kipra ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 30. aprīlī Kipra iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un 2024. gada stabilitātes programmu, ievērojot Regulas (EK) 1466/97 4. panta 1. punktu. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Kipras pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) Komisija 2024. gada ziņojumu par Kipru[12] publicēja 2024. gada 19. jūnijā. Tajā tika izvērtēts, kā Kipra īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Kipra īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Kipras progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Kipru. Komisijas dienesti minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Kipras makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2024. gada martā[13]. Komisija 2024. gada 19. jūnijā secināja, ka Kiprā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Proti, Kipra saskaras ar neaizsargātību, kas saistīta ar privātā sektora, valsts un ārējo parādu, kas, lai gan kopumā samazinājies, joprojām tomēr ir liels, savukārt lielais tekošā konta deficīts ir vēl pieaudzis. Gan mājsaimniecību, gan nefinanšu sabiedrību parāda attiecība pret IKP turpināja samazināties, saglabājot augstu līmeni. Tomēr uzņēmumu parādu un ārējo parādu palielina īpašam nolūkam dibinātu sabiedrību parāds, un tas iekšzemes ekonomikai rada ierobežotus riskus. Pēdējos gados, arī 2023. gadā, būtiski samazinājies lielais banku rīcībā esošo ienākumus nenesošu aizdevumu apjoms, un tiek prognozēts, ka uzņēmumu, kuri iegādājas kredītus, ienākumus nenesošu aizdevumu noregulējums palīdzēs vēl vairāk samazināt privātā sektora parādu. Tomēr ir iespējams, ka stingrāki finanšu nosacījumi palielinās spiedienu uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem ar lielām parādsaistībām. Valdības parāda attiecība pret IKP strauji samazinās, un tiek prognozēts, ka Kipra, vēl vairāk samazinot parāda attiecību, šogad un nākamajā gadā uzturēs budžeta pārpalikumus. Sakarā ar joprojām spēcīgo

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 20. jūlijs) par Kipras atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (10686/2021).

[11] Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembris), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 20. jūlijs) par Kipras atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (15571/2023).

[12] SWD(2024) 613 final.

[13] SWD(2024) 81 final.

iekšzemes pieprasījumu un peļņas repatriāciju 2023. gadā vēl vairāk palielinājās lielais tekošā konta deficīts. Paredzams, ka šogad un nākamajā gadā tas joprojām būs liels. Pagājušajā gadā neuzlabojās ļoti negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, un paredzams, ka tā pasliktināsies, ja vien tekošais konts būtiski neuzlabosies. Veikti plaši politikas centieni, lai novērstu konstatētos neaizsargātības faktorus. Gaidāms, ka ANP un turpmāku pasākumu pilnīga un savlaicīga īstenošana palīdzēs palielināt eksportu un mazināt pārmērīgu paļaušanos uz naftas importu.

(11) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem[14] Kipras vispārējās valdības budžeta pārpalikums no 2,7 % no IKP 2022. gadā palielinājās līdz 3,1 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 85,6 % no IKP 2022. gada beigās saruka līdz 77,3 % 2023. gada beigās.

(12) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[15] Kiprai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai[16], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Kiprai tika ieteikts kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Kiprai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja[17] 2023. gadā bija ekspansīva: 1 % apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija kopumā neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,2 % no IKP. Tas ietver to mērķorientēto ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu (par 0,1 % no IKP), kuri bija vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Tas ietver arī no Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzības pieaugušās izmaksas (par 0,2 % no IKP). 2023. gada valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilda Padomes ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2023. gadā veidoja 1,3 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 3,2 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams sarukums par 1,3 procentpunktu. Kipra no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēja papildu investīcijas. Tās ietver investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai un enerģētiskajā drošībā, piemēram, siltumizolācijas un saules fotoelementu sistēmu uzstādīšanai sabiedriskajās ēkās, vairāku pilsētu un lauku ugunsdzēsēju depo

---

14 *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2024.

15 Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijā) par Kipras 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2022. gada stabilitātes programmu (*OV C 334, 1.9.2022., 104. lpp.*).

16 Pamatojoties uz Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, Kiprā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 8,5 %, ņemot vērā 10 gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

17 Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

energorenovācijai, attiecīgo Kipras iestāžu spēju modernizēšanai tikt galā ar uguns draudiem un iedzīvotāju, infrastruktūras un mežu aizsardzības stiprināšanai pret riskiem, vairāku ministriju un centrālās valdības dienestu galveno darbplūsmu digitalizācijai, plānošanas un e-pieteikuma vides ieviešanai būvniecības atļauju piešķiršanas vajadzībām, ko daļēji finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem.

(13) 2024. gada stabilitātes programmas galvenās prognozes ir šādas. Budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,9 % un 2025. gadā par 3,1 %, turklāt SPCI inflācija 2024. gadā plānota 2,5 % apmērā un 2025. gadā 2,0 % apmērā. Gaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts pašreizējās politikas apstākļos samazināsies līdz 2,9 % no IKP 2024. gadā un līdz 2,8 % no IKP 2025. gadā, turklāt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs samazinājusies līdz 70,6 % un 2025. gada beigās – līdz 65,5 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības budžeta pārpalikums samazināsies līdz 2,6 % no IKP 2026. gadā un 2,1 % no IKP 2027. gadā. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības bilance visā programmas aptvertajā laikā saglabāsies zem deficīta atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Toties paredzams, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP saruks līdz 59,2 % 2026. gadā un līdz 54,2 % 2027. gadā.

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,8 % un 2025. gadā par 2,9 %, taču SPCI inflācija 2024. gadā plānota 2,4 % apmērā un 2025. gadā 2,1 % apmērā.

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta pārpalikums 2024. gadā būs 2,9 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās samazināsies līdz 70,6 %. Pēc Komisijas aplēsēm tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja 2024. gadā būs neitrāla 0,0 % apmērā no IKP.

(16) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta (“dotācijām”) 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,7 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,3 % no IKP 2023. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Kipras vispārējās valdības bilanci un parādu. Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma aizdevumiem 2024. gadā tiks segti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,2 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,0 % no IKP 2023. gadā).

(17) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica[18] Kiprai 2024. gadā saglabāt stabilu fiskālo stāvokli. Dalībvalstis tika aicinātas 2023. gada budžeta izpildē un 2024. gada budžeta plāna projektu gatavošanā ņemt vērā, ka Komisija ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz datiem par 2023. gada budžeta izpildes rezultātiem. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Kipras strukturālā bilance, kas 2023. gadā bija 1,8 % apmērā, 2024. gadā sasniegs 2,1 % no IKP, tādējādi pārsniedzot valsts vidēja termiņa budžeta mērķi (VTM) — strukturālo bilanci 0 % apmērā no IKP. Tas atbilst Padomes ieteiktajam.

[18] Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Kipras 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2023. gada stabilitātes programmu (OV C 312, 1.9.2023., 116. lpp.).

(18) Turklāt Padome ieteica Kiprai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus. Padome arī precizēja, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Kiprai būtu jānodrošina, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas[19] ir 0,4 % no IKP 2023. gadā, 2024. gadā būs 0,3 % un 2025. gadā 0,0 %. Proti, tiek pieņemts, ka 2024. gadā paliks spēkā zemāki akcīzes nodokļi naftas produktiem un elektroenerģijas rēķinu subsīdijas, bet paredzams, ka līdz 2025. gadam tās tiks pakāpeniski atceltas. Netiek prognozēts, ka enerģētikas atbalsta pasākumi tiktu izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Pastāv risks, ka tas nenodrošinās atbilstību Padomes ieteiktajam. Tiek lēsts, ka mazaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzībai domāto enerģētikas atbalsta ārkārtējo pasākumu budžeta izmaksas 2024. gadā būs 0,0 % no IKP (0,0 % 2023. gadā).

(19) Padome turklāt Kiprai ieteica saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas 2024. gadā kopumā saglabāsies stabilas 3,1 % apmērā no IKP (2023. gadā tās bija 3,2 % no IKP). Tas atbilst Padomes ieteiktajam. Turklāt publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no ES fondiem, tai skaitā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām, sagaidāms, saglabāsies stabili – 1,3 % no IKP 2024. gadā. Tas ir saistīts ar to, ka pēc ES struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigām, kam līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam, nav citu ES dotāciju, un lielāka izdevumu daļa tiek finansēta no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām.

(20) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta pārpalikums 2025. gadā būs 2,9 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās samazināsies līdz 65,4 %. Piesardzīgai fiskālajai politikai būtu jāveicina arī ārējās pozīcijas nostiprināšana.

(21) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Kipras ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Kiprai ir svarīgi turpināt reformu īstenošanu un paātrināt investīcijas, novēršot nesen parādījušos kavējumus un vienlaikus nodrošinot ievērojamu administratīvo kapacitāti.

[19] Šis lielums atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

(22) Gatavojot kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatu, Kiprai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz pārskata pamata notiek programmā iekļautā ES finansējuma galīgā piešķiršana. Lai gan Kiprai ir progress kohēzijas politikas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, problēmjautājumi, tāpat kā sociālekonomiskas atšķirības starp pilsētu un ārpuspilsētu teritorijām ir saglabājušies. Izšķirīga nozīme ir ātrākai kohēzijas politikas programmas īstenošanai. Turklāt ir svarīgi gādāt par vietējo pašvaldību administratīvo kapacitāti, gatavojoties 2024. gada jūnijā plānotajai Kipras likumdošanas reformai vietējās pašvaldībās. Programmā "*Thalia*"iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Būtiski zaļās pārkārtošanās īstenošanai ir atjaunīgās enerģijas izmantojuma palielināšana, uzkrāšanas risinājumi, energoefektivitātes kāpināšana un pilsētas transports. Lai panāktu atbilstību Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvai, jāuzlabo ūdens resursu apsaimniekošana, īpaši notekūdeņu attīrīšana. Joprojām izšķirīgi ir virzīties uz aprites ekonomiku atkritumu apsaimniekošanā, tādēļ jāpanāk uzlabojumi atkritumu reciklēšanā un samazināšanā. Būtu jāturpina investīcijas darba tirgus aktivizēšanā un jāpanāk neaizsargātu grupu sociālā integrācija. Joprojām svarīgi izmantot individuālos mācību kontus un īstenot Eiropas Garantiju bērniem. Ieguldījums kvalitatīvos un cenas ziņā pieņemamos ilgtermiņa aprūpes pakalpojumos un sociālajos mājokļos joprojām ir prioritāte. Turklāt būtu jāturpina centieni mazināt energonabadzību un attīstīt sociālo ekonomiku. Kohēzijas politikas programmas "*Thalia*" vidusposma pārskatīšanas ietvaros turpmāk uzmanība jāpievērš arvien spiedīgākām vajadzībām, kas saistītas ar klimata pārmaiņu risku novēršanu un gatavību tiem. Kipra varētu arī izmantot Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu, lai atbalstītu tās enerģētikas pārkārtošanu, izmantojot tīras un resursefektīvas tehnoloģijas, ieskaitot neto nulles emisiju tehnoloģijas.

(23) Bez ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kas risināti atveseļošanas un noturības plānā un citos ES fondos, Kipra saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar valsts uzņēmumu pārvaldību, mācību sekmēm un prasmju neatbilstību, atjaunīgo energoresursu izvēršanu, elektroenerģijas tīkla paplašināšanu un modernizāciju un klimatadaptāciju.

(24) Ekonomikas efektivitātes un izaugsmes nodrošināšanā izšķirīga ir tāda uzņēmējdarbības vide, kas labi darbojas un ir konkurētspējīga. Šajā ziņā valsts uzņēmumu pārvaldība starptautiskajiem standartiem neatbilst pilnā mērā. Pēdējo gadu laikā tika ieviesti daži politikas pasākumi publisko struktūru finanšu pārraudzības uzlabošanai, taču nav pilnīgas uzskaites un regulāras ziņošanas pienākuma, tāpēc ir ierobežota valsts uzņēmumu darbības rezultātu efektīva uzraudzība un plānošana. Turklāt neapmierinoši joprojām ir tādi svarīgi uzņēmumu pārvaldības prakses aspekti kā uz nopelniem balstīta padomes iecelšana, īpašumtiesību politika, uz rezultātiem balstīta pārvaldība, pārredzamība un pārskatatbildība attiecībā uz finanšu rezultātiem. Ņemot vērā iepriekš minēto, pastāv bažas par pakalpojumu kvalitāti un cenām sektoros, kur dominē valsts uzņēmumi, piemēram, elektroenerģijas nozarē.

(25) Par to, ka nopietna problēma ir nepietiekama pamatprasmju (t. i., rakstpratība, rēķinpratība un dabaszinātnes prasmes) apguve, liecina Kipras ļoti vājais sniegums 2022. gada Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (*PISA*). Neraugoties uz mācībspēku adekvāto formālo kvalifikāciju, skolotāju pastāvīga apmācība (arī uz kompetencēm balstītas mācīšanas un mācīšanās metodes) nav pietiekama. 2021. gadā lielākā daļa skolotāju kandidātu neizturēja darbā pieņemšanas pārbaudījumu. Izglītības

sistēma nav pietiekami novērtējusi un studentu vajadzībām pielāgojusi izglītības resursus, kas nepieciešams, lai attīstītu pamatkompetences. Darba tirgū aizvien biežāk redzama prasmju neatbilstība, savukārt piedalīšanās profesionālās izglītības un apmācības (PIA) programmās joprojām ir ievērojami zemākā līmenī nekā vidēji ES. Zemais piedalīšanās līmenis PIA programmās ir saistīts gan ar iespēju, gan pievilcības ierobežojumiem, jo lielākā daļa PIA skolu atrodas pilsētās (kas apgrūtina laukos dzīvojošo audzēkņu uzņemšanu), savukārt lielākā daļa audzēkņu labprātāk izvēlas iegūt augstāko izglītību. Pieaugušo izglītībai ir ierobežots potenciāls labot šo situāciju, jo to pieaugušo īpatsvars (vecumā no 25 līdz 64 gadiem), kuri piedalījās mācībās iepriekšējos 12 mēnešos, 2022. gadā bija 28,3 % (salīdzinājumā ar ES rādītāju, kas ir 39,5 %). Salīdzinot ar 44,8 % 2016. gadā, samazinājums ir būtisks un mazina Kipras potenciālu uzlabot savas ekonomikas konkurētspēju.

(26) Neraugoties uz ievērojamajiem pasākumiem, kas veikti, lai paātrinātu atjaunīgo energoresursu ieviešanu, joprojām pastāv būtiskas problēmas. Atjaunīgā enerģija 2022. gadā veidoja tikai 17 % no Kipras elektroenerģijas struktūras. Tas joprojām ir krietni mazāks rādītājs nekā Kipras nacionālajā enerģētikas un klimata plāna projektā izvirzītais mērķis – saražot līdz 2030. gadam 31,5 % atjaunīgās elektroenerģijas. Tā kā Kipra ir atkarīga no naftas produktiem, kas tiek importēti pilnībā un paredzēti vairāk nekā 80 % no savu enerģijas vajadzību apmierināšanai, Kipra joprojām ir neaizsargāta pret pasaules enerģijas cenu svārstībām. Joprojām pastāv ievērojamas problēmas modernizēt un paplašināt esošo elektroenerģijas tīklu, kas nepieciešams, atjaunīgo energoresursu izvēršanai. Kipra atduras pret ievērojamiem šķēršļiem integrēt savā īstermiņa elektroenerģijas tīkla jaudā lielāku atjaunīgo energoresursu īpatsvaru, kā rezultātā atkārtoti rodas enerģijas deficīts. Šī situācija kļūst acīmredzama, aplūkojot Kipras enerģētikas regulatīvās iestādes oficiālos datus. Līdz 2023. gada novembra beigām Kipras sistēmā bija ekspluatācijā esošas atjaunīgās enerģijas ražošanas stacijas ar kopējo jaudu 782,57 MW (ieskaitot 157,50 MW vējaparku, 625,93 MW saules fotoelementu un 9,15 MW biomasas jaudu). Tajā pašā laikā iestāde ir apstiprinājusi atjaunīgās enerģijas projektu (kopumā 2383 MW) būvatļaujas. Vispusīga enerģijas uzkrāšanas stratēģija varētu palielināt elastību un piegādes stabilitāti, kā arī samazināt tradicionālo elektrostaciju jaudas palielināšanas un samazināšanas izmaksas.

(27) Klimatnoturības jautājumā Kipra saskaras ar vairākiem problēmjautājumiem, piemēram, klimatadaptācijas risināšanai izveidotā iestāžu sistēma ir vāja, un trūkst ilgtspējīgas ūdens resursu apsaimniekošanas prakses, kas atbalstītu lauksaimniecības noturību. Ir izteikta valsts klimatiskā neaizsargātība, un nav pietiekami izstrādātas pielāgošanās politikas un pasākumu. Kiprā ir zems nokrišņu līmenis un augsta gaisa temperatūra, kas veicina Eiropas Savienībā visaugstāko ūdens resursu noslodzi. Lai gan Kipras lauksaimniecības nozare gūst labumu no arvien ūdensefektīvākām apūdeņošanas sistēmām, tās ūdens patēriņa rādītājs joprojām ir visaugstākais sakarā ar ievērojamu ūdens resursu zudumu nepietiekamajos sadales un uzglabāšanas tīklos. Turklāt Kipras lauksaimniecības nozare jau tagad saskaras ar klimata pārmaiņu ietekmi, arī augsnes degradāciju un pārtuksnešošanos, kā rezultātā samazinās kultūraugu raža. Ārkārtīgi svarīga kļūst efektīva ūdens resursu apsaimniekošana un glabāšana, kā arī ūdensefektīvu kultūraugu ieviešana. Situāciju saasina antropogēnā slodze uz dzīvotnēm un ekosistēmām, īpaši piekrastes zonās. Valsts pašreizējā pieeja klimatadaptācijas jautājumā joprojām lielā mērā nav saistoša. Tāpēc ir jāuzlabo institucionālā kārtība, lai stiprinātu klimatnoturību un ilgtermiņa konkurētspēju.

(28) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome

eurozonas dalībvalstīm 2024. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku. 1., 2., 3. un 4. ieteikuma īstenošana Kiprai palīdzēs īstenot pirmo, otro, trešo un ceturto eurozonai adresēto ieteikumu,

(29) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tās secinājumu par nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika cita starpā palīdzēs novērst neaizsargātības faktorus, kas saistīti ar valsts parādu un ārējo parādu. 4. ieteikumā minētā politika, samazinot pieprasījumu pēc enerģijas importa un līdz ar to palīdzot stiprināt ārējo bilanci, palīdzēs īstenot 1. ieteikumu. 1. ieteikums palīdz gan novērst nelīdzsvarotību, gan īstenot eurozonai adresēto ieteikumu saskaņā ar 28. apsvērumu,

AR ŠO IESAKA Kiprai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Saskaņā ar reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībām ierobežot neto izdevumu[20] pieaugumu 2025. gadā tiktāl, ka tas atbilst vispārējās valdības parāda ticamai lejupejošai trajektorijai vidējā termiņā un ievēro Līgumā noteikto deficīta atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP.

2. Stiprināt administratīvo kapacitāti pārvaldīt atveseļošanas un noturības plānu, paātrināt investīcijas un turpināt reformu īstenošanu. Novērst nesen parādījušos kavējumus, lai turpinātu ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmas īstenošanu. Saistībā ar vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, rīkojoties, lai labāk apmierinātu vajadzības, kas saistītas ar klimata pārmaiņu risku novēršanu un gatavību tiem, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

3. Stiprināt ekonomikas konkurētspēju, paātrinot centienus uzlabot valsts uzņēmumu pārvaldību atbilstoši starptautiskajiem standartiem un turpinot prasmju līmeņa celšanu un mācību sekmju uzlabošanu. Pilnveidot skolotāju nepārtrauktu izglītību un novērst nelīdzsvarotību starp darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu, vēl vairāk palielinot profesionālās izglītības un apmācības programmu spēju un pievilcību, kā arī stimulēt pieaugušo izglītību.

4. Modernizēt un paplašināt elektroenerģijas tīklu un uzkrāšanu, lai to pielāgotu arvien lielākam atjaunīgo energoresursu īpatsvaram. Uzlabot klimatadaptācijas pasākumu īstenošanu, koncentrējoties uz tādas iestāžu sistēmas veicināšanu, kas reglamentē klimatadaptāciju, un lauksaimniecībā īstenojot ilgtspējīgu ūdens resursu apsaimniekošanas praksi.

[20] Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs